

HOUELLEBECQ, EL NOSTRE CONTEMPORANI

Oriol Puig Taulé

Plataforma, segons la novel·la de Michel Houellebecq. Traducció i dramaturgia: Calixto Bieito i Marc Rosich. Intèrprets: Companyia Teatre Romea (Carles Canut, Marta Domingo, Juan Echanove, Belén Fabra, Mingo Ràfols, Boris Ruiz i Lluís Villanueva). Escenografia: Alfons Flores. Disseny de vestuari: Mercè Paloma. Disseny de llums: Xavier Clot. Disseny de so: Jordi Ballbé. Banda sonora: Javier Gamazo i Marc Álvarez. Direcció: Calixto Bieito. Coproducció de Teatre Romea, Festival Internacional d'Edimburg i Ajuntament de Viladecans, Teatre Romea, 8 de febrer de 2007.

Calixto Bieito ha vist la llum. Quina necessitat tenim d'adaptar, modernitzar i versionar un text, si prenent una obra contemporània ens podem estalviar força feina? Finalment ho ha vist clar i ha posat en escena un espectacle que li ha permès estalviar-se, com a mínim, haver de modernitzar vestuari i escenografia: amb *Plataforma*, de Michel Houellebecq, s'ha pogut limitar simplement a il·lustrar allò que el llibre narra. *Plataforma* és una plantofada a la cara de l'Europa del benestar i la cultura de l'èxit, de la buidor existencial dels nostres dies i de la nostra gran, contínua i multiforme insatisfacció sexual. Un llibre que colpeja, fa pensar, diu veritats com temples i busca la provocació. Una novel·la que descriu l'Europa de final de mil·lenni que s'està convertint en una mena de versió denigrada del «somni americà», una mala còpia de si mateixa, un reflex deformat d'allò que alguna vegada va desitjar ser. En els temps de la més absoluta buidor, què ens queda per sentir-nos vius? Què ens fa ser conscients de la vida i de la mort, i què dóna almenys una mica de sentit al nostre pas per la Terra? Houellebecq és clar i taxatiu: el sexe, el sexe i només el sexe. *Plataforma* era una llaminadura massa temptadora perquè un director com Bieito no hi posés la grapa, i ho ha fet i de quina manera... Una gran producció, estrenada al Festival d'Edimburg, amb la companyia habitual del Romea i una estrella invitada de Madrid, Juan Echanove, escenografia espectacular... tots els ingredients per a un espectacle d'aquells anomenats de visió obligatòria, que ha aixecat unes grans expectatives en la sempre previsible i ensopida cartellera teatral barcelonina.

Plataforma, de Michel Houellebecq, és una història d'amor (d'amor i sexe, però d'amor; al capdavall) que Bieito converteix en un espectacle de veus que narren, criden, es desesperen i tornen a cridar. La història d'amor queda reduïda al vessant merament sexual i en un recorregut de Michel, el protagonista, cap a l'abisme, una llarga i prolongada baixada als inferns. Juan Echanove, vingut des de Madrid per incorporar-se a la «Companyia Romea», és Michel, un home mediocre, funcionari del Ministeri de Cultura francès (el comble dels combles, podria dir més d'un), que, en un viatge organitzat a Tailàndia, descobreix la vida, el sexe i l'amor amb una parisença intel·ligent i glamorosa (el comble dels combles, segona part). Echanove (l'únic motiu pel qual l'obra és en castellà? És que potser no hi ha actors prou preparats per interpretar aquest paper a Cata-

Plataforma, de Michel Houellebecq.
(David Ruano)

lunya?) comença l'espectacle cridant i suant, i l'acaba cridant i suant encara més, si és possible, en un *crescendo* de visceralitat i llançament de baves a la platea que acaba resultant monòton i feixuc, per previsible i pla. El personatge explica la seva història en passat, recorda la seva relació amb Valérie i com que ell coneix el terrible final, es (i ens) turmenta amb una desesperació que sembla que no tingui fi. Per a l'espectador que no ha llegit el llibre, però, i que no sap quin és el desenllaç de la història, aquest cridar continu, aquests plors descomunals, aquestes rialles hiperbòliques el poden arribar a irritar i cansar i, així ho temem, a avorrir. L'espectador que ha llegit el llibre, com és el cas del crític, segueix l'espectacle amb l'interès de conèixer com resoldran, director i actors, els passatges més complicats de la novel·la i els traslladaran a l'escena, i cal dir que l'adaptació de la novel·la signada per Marc Rosich i el mateix Bieito aconsegueix crear un clima molt semblant a l'original. De fet, l'espectacle és un llarg monòleg, i si bé la «Companyia Romea» o bé «Bieito i companyia» no hi fos, amb la presència i la veu de Juan Echanove ja en tindríem ben bé prou. Però, és clar, han de sortir Canut, Ràfols, Ruiz i Villanueva, tots ells entregats i convincents com sempre, però potser amb una participació excessivament anecdòtica. Lluís Villanueva, actor que al Romea ha interpretat un dels seus millors papers, el protagonista de *Celebració*, és qui millor se'n surt amb el seu personatge. En el monòleg on explica les seves experiències sexuals amb la cangur dels seus fills, hi podem veure, per la naturalitat i la precisió amb què l'actor el dibuixa, aquest home de negocis que aparentment ho té tot a la vida (sou, dona i família envejables), però que és profundament infeliç. Carles Canut és el turista sexual per excel·lència: germànic i obès, vulgar i clarividenc al mateix temps, sincer i excessiu en tot el que

fa i diu, caricatura conscient d'un estil de vida decadent i capitalista. Boris Ruiz és el bàrman del teatre i de l'espectacle, en definitiva, el bàrman de Bieito (li agrada en aquest paper, com vam poder veure en la cerimònia dels Premis Max dirigida per Bieito, el 2006), i Mingo Ràfols està correcte, com ens té acostumats, però té un paper tan insignificant que no arriba a romandre en la nostra memòria. Si hi ha una presència que destaca en l'espectacle, per la seva lluminositat, aquesta és la de Marta Domingo, que interpreta Valérie. Com el seu personatge, Domingo és seductora, intelligent, segura d'ella mateixa i irresistiblement atractiva. Cada moviment que fa i cada frase que pronuncia destillen classe i intel·ligència, i es converteix en una de les sorpreses més agradables de l'espectacle. Belén Fabra és la «noia comodí» que, despullada i amb talons d'agulla, canta, es mou lentament per l'escenari, fa de prostituta tailandesa i tots els papers que calguin i acaba convertint-se en transparent. Fet, suposem, desitjat per Calixto Bieito. El seu cos blanc i esquelètic pot significar moltes coses, pot ser una bonica decoració, però, si no hi fos, l'espectacle no se'n ressentiria en absolut. Els actors s'ho passen molt bé en escena, i això es nota. Beuen, ballen, riuen, canten en *karaoke*... I el públic? El públic del Romea, curiosa mostra sociològica de la ciutat, digna d'estudi, s'ho mira amb un silenci respectuós, segurament no gaire interessat, però conservant el seu paper de civilitzat públic europeu de classe mitjana-alta. Una funció de diumenge tarda al Romea és un espectacle en si mateix, molt sovint molt més interessant que el que està succeint dalt de l'escenari.

L'escenografia d'Alfons Flores és el *rien ne va plus*: una estructura giratòria que inclou quatre cabines de *peep show* amb televisions que emeten pornografia constantment, un piano de cua llarguíssim que és alhora barra de bar, una estructura practicable que no sabem ben bé per a què serveix, però que queda molt bonic que Valérie hi pugui... L'estructura gira amb una finor extraordinària, el mateix moviment ja és en sí una meravella visual i contrasta amb la brutícia i el desordre que, com és marca de la casa en Bieito, es va apoderant de l'escenari a mesura que avança l'acció.

La selecció musical va del *pop* més carrincló a l'exaltació de l'*horterisme* europeu més eclèctic, i l'estètica de l'espectacle ja ha superat els ambients turístics de Salou al quals Bieito ens tenia acostumats. Ara tot és elegantment neutre. Ja no trobem el *kitsch* d'aquell *Macbeth* de tequila i *doritos*, ni la tómbola de *L'Òpera de tres rals*, i tampoc ja no calen els pastissos de nata metafòrics d'*El rei Lear*. Ara, simplement, Bieito representa el que la novel·la relata: una història de sexe, turisme sexual, amor i mort. Res més. Això sí, hi inclou diverses transicions musicals i canvis escenogràfics que, si bé no aporten res de nou a la història, mantenen l'espectador atent, distret i amb alguna cosa nova per mirar a cada escena. L'espectador llegit pot pensar: «Com resoldrà Bieito l'atac terrorista del final del llibre, on Valérie és assassinada? Guerres de ketchup no, si us plau...» I no, gràcies als déus. És la veu de Michel, la narració, que ens porta cap al final de l'espectacle, amb la cruesa i la duresa de la paraula nua. Paraules dures, fredes i implacables, per la seva profunda veritat, sobre l'estat en el qual es troba la nostra vella, esgotada i ferida Europa. Paraules que poden resumir el nostre temps i que, dites des d'aquell escenari, a través de la veu de Houellebecq i de Bieito, esdevenen, automàticament, més veritables: «Seguiré sent fins al final un fill d'Europa, de l'angoixa i de la vergonya. No odio Occident, només el menyspreo amb tota la meua ànima. Hem creat un sistema en el qual ja no es pot viure, i el que és pitjor, continuem exportant-lo».